

Міністерство освіти і науки України

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Кафедра теорії і методики фізичної культури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор НН інституту фізичної
культури _____ Лянной М.О.

« 31 » 08 2023

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

з дисципліни **Музично-ритмічне виховання**

01 Освіта

Галузь знань _____
(шифр і назвагалузізнань)

014 Середня освіта

Напрямок підготовки (спеціальність) _____
(шифр і назва)

українська

мова навчання _____

Погоджено науково-
методичною комісією

НН інституту фізичної культури
« 31 » 08 2023 р.

Голова: Мороз Л.В., к. пед. н.,
доцент _____

Суми – 2023

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: доцент кафедри теорії та методики фізичної культури, кандидат наук з фізичного виховання і спорту Дубинська Оксана Яківна

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри Теорії та методики фізичної культури

Протокол 1 від 31 08 2023 р.

Завідувач кафедри

Олександр Томенко

д. фіз. вих, професор

Ухвалено навчально-методичною комісією

Навчально-наукового інституту фізичної культури

Протокол № 1 від « 31 » 08 2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 «Середня освіта»	Обов’язкова	
	Напрямок підготовки 014 «Середня освіта»		
Розділів: 4	Спеціальність: «Фізична культура»	Рік підготовки:	
		1-й	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання 1.Підготовка рефератів. 2. Підготовка доповідей за темами індивідуальних завдань. 3. Складання індивідуальних навчальних карток. 4. Виконання практичних завдань.		Семестр 1	
Загальна кількість годин - 90			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 2		Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	1-й
	Лекції		
	12 год./4		
	Практичні, семінарські		
	30год./6		
	Лабораторні		
	0 год.		
	Самостійна робота		
48/80			
Консультації 0год.			
Вид контролю: залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчального курсу дисципліни «Музично-ритмічне виховання» є: формування та використання студентами на практиці знань, умінь та навичок з методики викладання музичної ритміки, хореографії та сучасних напрямків ритмічної гімнастики.

Загальні завдання навчального курсу дисципліни «Музично-ритмічне виховання»

1. Забезпечити теоретичну і практичну підготовку студентів до професійної діяльності вчителя фізичної культури.
2. Сприяти формуванню у студентів творчого світогляду, вихованню педагогічного мислення та набуттю системи теоретичних та практичних спеціальних знань.

Приватні завдання навчального курсу «Музично-ритмічне виховання» ознайомити з технікою безпеки на заняттях в умовах гімнастичного та ігрового залів, спортивного майданчика, правилами використання гімнастичного та нестандартного обладнання;

- ознайомити з основами музичної грамоти;
- навчити використовувати технічні засоби забезпечення занять (аудіо- та відео-обладнання);
- ознайомити зі структурою основної форми проведення занять фізичної культури в школі – уроку, а також з іншими формами занять фізичною культурою з використанням засобів музичної ритміки та хореографії;
- навчити підбирати музичні твори з урахуванням вікових особливостей, статі, фізичної підготовленості учнів, а також структури та завдань уроку фізичної культури;
- навчити підбирати та використовувати методичні прийоми на узгодження рухів з музикою;
- ознайомити з вправами, які формують відчуття ритму, навчити методам викладання та способам виконання цих вправ із зміною ритму, темпу, амплітуди;
- ознайомити з виконанням прикладних вправ (ходьба, біг, стрибки та ін.) у відповідності з характером музичних творів;

- ознайомити з комплексами загально-розвиваючих вправ (ЗРВ) без предметів та з предметами в різних вихідних положеннях, для формування та відчуття правильної постави, культури рухів, виховання фізичних якостей, набуття рухових умінь та навичок;
- навчити методам викладання та техніки виконання елементарних рухів класичного танцю, танцювальних кроків народних, бальних та сучасних танців;
- ознайомити з музичними іграми з метою виховання координації, ритмічності руху та музичного слуху;
- ознайомити з методами педагогічного контролю на заняттях ритмічною гімнастикою та хореографією.

Результати навчання за дисципліною

	Програмні результати навчання	Програмні результати навчання
Знання	ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузях фізичної культури, педагогіки й методики середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук, і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти ЗК4 Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).	ПРН 2. Знати теоретико-методичні основи фізичної культури, технології здоров'язбереження, методики розвитку рухових умінь і навичок та фізичних якостей, гігієнічні основи діяльності у сфері фізичної культури. Методи навчання: наочні, практичні. Методи контролю: опитування, поточний контроль, тестування, перевірка рефератів.
Вміння	ФК 2. Предметно-методична компетентність як здатність: моделювати	ПРН 3. Уміти орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію,

зміст навчання з «Фізичної культури» відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів; формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та уміння, спільні для всіх компетентностей; здійснювати інтегроване навчання учнів; добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і фізичного розвитку учнів; розвивати в учнів критичне мислення; здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання учнів з «Фізичної культури» на засадах компетентнісного підходу; формувати ціннісне ставлення в учнів. ФК 11. Організаційна компетентність як здатність: організовувати процес навчання, виховання і розвитку учнів; організовувати різні види і форми навчальної та пізнавальної діяльності учнів у відповідності до нормативних вимог, правил і рекомендацій ФК 12. Оцінювально-аналітична компетентність як здатність: здійснювати оцінювання результатів навчання учнів; аналізувати результати навчання учнів; забезпечувати самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів з «Фізичної культури»	оперувати нею у професійній діяльності обробляти дані з використанням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій. ПРН 7. Здатність здійснювати профілактику травматизму, забезпечувати охорону життя і здоров'я дітей та підлітків, техніку безпеки при проведенні навчальних занять у аудиторії, спортивній залі, спортивному майданчику. Методи навчання: Словесні (лекційні та семінарські заняття), вивчення навчально-методичної літератури, самостійна робота. Методи контролю: опитування, поточний контроль у тому числі і самостійної роботи, перевірка рефератів, заслуховування, доповідей, обговорення результатів самостійної роботи студентів ПРН 13. Вміти використовувати спеціальне обладнання, інвентар та спортивні споруди для організації освітнього процесу. Методи навчання: Словесні (практичні заняття), аналіз навчально-методичної літератури, самостійна робота. Методи контролю: опитування, поточний контроль у тому числі і на практичних заняттях, заслуховування, доповідей, обговорення результатів самостійної роботи студентів ПРН 16. Володіти методиками організації та проведення спортивно-масових заходів. Методи навчання: Словесні (лекційні та практичні), вивчення навчально-методичної літератури, самостійна робота. Методи контролю: опитування, поточний контроль у тому числі і самостійної роботи, перевірка рефератів, заслуховування, доповідей, обговорення результатів самостійної роботи студентів ПРН 17. Здатність здійснювати оздоровчо-реабілітаційні заходи з метою відновлення функцій організму, досягнення оптимального фізичного стану (зокрема учнів спеціальних медичних груп) та учнів з різними нозологіями.
--	---

		Методи навчання: Словесні (лекційні та практичні), вивчення навчально-методичної літератури, самостійна робота. Методи контролю: опитування, поточний контроль у тому числі і самостійної роботи, перевірка рефератів, заслуховування, доповідей, обговорення результатів самостійної роботи студентів ПРН 18. Здатність здійснювати організацію діяльності населення з використанням різних видів та форм рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. Методи навчання: Словесні (лекційні та практичні), вивчення навчально-методичної літератури, самостійна робота. Методи контролю: опитування, поточний контроль у тому числі і самостійної роботи, перевірка рефератів, заслуховування, доповідей, обговорення результатів самостійної роботи студентів
--	--	---

8. Ресурсне забезпечення реалізації програми.

Опорний конспект лекцій, тестові завдання для підсумкового контролю знань, таблиці та плакати, презентації та діаграми, нормативні документи, навчальні посібники і підручники.

1. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
А	Студент вільно володіє навчальним матеріалом, проявляє глибокі знання змісту програмного матеріалу, виявляє особливі творчі здібності. Без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію. Вміє використовувати необхідну інформацію для прийняття рішення у нестандартних ситуаціях. Переконаливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили.
В	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки,

С	Студент уміло володіє теоретико-методичним матеріалом навчальної програми, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок. Допускає помилки і не чітко формулює висновки.
Д	Студент на достатньому рівні відповідає на питання та вирішує практичні завдання, наводить окремі приклади, але не проявляє глибоких знань змісту програмного матеріалу.
Е	Студент задовольняє мінімальним. вимогам, розкриває близько половини навчального матеріалу, з допомогою викладача або підручника (конспекту) відтворює програмний матеріал. Допускає значні помилки.
Ф	Студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення, виявляє здатність елементарно викласти думку. Можливе повторне складання.
FX	Студент при відповіді на питання виявив серйозні пробіли в знаннях основного матеріалу, допустив принципові помилки при відповіді на всі питання.

Розподіл балів

Поточний контроль														Разом	Сума	Підсумковий контроль	Загальна сума	
РОЗДІЛ 1				РОЗДІЛ 2				РОЗДІЛ 3				РОЗДІЛ 4						
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 1	Т 2	Т 3		100		100
Поточний контроль														75				
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		5			
Контроль самостійної роботи														25				
1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2		2			

За кожне заняття студент має змогу отримати до «5» балів за відповідь і творчу роботу, крім того «від 1 до 2» бали за контроль самостійної роботи студента.

У випадку практичної роботи студенти оцінюються від «0» до «5» балів:

Оцінка «4-5 бали». Студент вільно володіє навчальним матеріалом, виявляє особливі творчі здібності. Без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію. Вміє використовувати необхідну інформацію для прийняття рішення у нестандартних ситуаціях. Переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили.

Оцінка «2-3 бали». Студент вміє зіставляти, узагальнювати та систематизувати інформацію під керівництвом викладача в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки, серед яких є суттєві.

Оцінка «1 бал». Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.

Оцінка «0 балів». Студент не зробив спроби відповісти на питання.

У випадку перевірки самостійної роботи студенти оцінюються від «0» балів до «2» балів:

Оцінка «2 бали». Студент бездоганно виконав самостійну роботу в повному обсязі та своєчасно, обґрунтовано та чітко виклав відповідь, під час

виконання використав сучасну літературу, застосовує теоретичні знання при виконанні практичних завдань, наводить приклади, правильно оформив роботу.

Оцінка «1 бал». Студент виконав самостійну роботу не в повному обсязі або несвоєчасно, під час її виконання використав сучасну літературу, не користується набутими знаннями при виконанні практичних завдань, вміє наводити окремі приклади, оформлення роботи відповідає встановленим вимогам.

Оцінка «0 балів». Виконання самостійної роботи не розкриває суті завдання.

Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання можуть бути: комплексні іспити, тести, проекти, аналітичні звіти, реферати, есе, розрахункові роботи, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, завдання на лабораторному обладнанні, інші види індивідуальних та групових завдань тощо.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретико-методичні та практичні основи музичної ритміки

Тема 1. Основи музичної грамоти.

Тема 2 . Музика на уроках фізичної культури

Тема3.Зв'язок музики та руху

Тема4. Характеристика основних засобів ритмічної гімнастики.

Розділ2.Ритмічна гімнастика

Тема 1. Мета, завдання та засоби ритмічної гімнастики

Тема 2. Вплив ритмічної гімнастики на фізичний розвиток та фізичну підготовленість дітей шкільного віку

Тема 3. Методичні особливості проведення уроку фізичної культури з використанням засобів ритмічної гімнастики

Тема 4. Форми занять ритмічною гімнастикою в школі

Розділ3. Хореографія

Тема1. Визначення основних понять класичного танцю

Тема2. Хореографія в спорті.

Тема3. Методика засвоєння елементарних рухів класичного танцю

Тема4. Елементарні вправи класичного танцю біля опори та на середині залу.

Розділ 4. Самостійні проведення занять з музичної ритміки, хореографії, ритмічної гімнастики в ролі учителя фізичної культури.

Тема 1.Складання комплексу вправ ритмічної гімнастики для дітей дошкільного віку.

Тема 2.Сценарій оздоровчо-фізкультурного свята з використанням засобів музичної ритміки

Тема 3.Складання комплексу вправ ритмічної гімнастики для дітей шкільного віку.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		лек	пр	лаб	сам		лек	пр	лаб	сам
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Розділ 1. Загальні основи теорії фізичної культури										
Тема 1. Основи музичної грамоти	6	2	2		2					
Тема 2. Музика на уроках фізичної культури.	2		2		2					
Тема 3. Зв'язок музики та руху.	4		2		4					
Тема 4. Характеристика основних засобів ритмічної гімнастики	4	2	2		2					
Разом розділом 1	24	4	8		12					
Модуль 2. Ритмічна гімнастика										
Тема 1. Мета, завдання та засоби ритмічної гімнастики	4	2	2		2					
Тема 2. Вплив ритмічної гімнастики на фізичний розвиток та фізичну підготовленість дітей шкільного віку	2				2					
Тема 3. Форми занять ритмічною гімнастикою в школі	4	2	2		2					
Тема 4. Вправи ритмічної гімнастики без предмета в різних вихідних положеннях	4		2		2					
Тема 5. Танцювальні елементи на уроках фізичної культури	6		2		4					
Разом за розділом 2	24	4	8		12					
Розділ 3. Хореографія										
Тема 1. Визначення	8	2	2		4					

основних понять класичного танцю										
Тема 2.Хореографія в спорті.	4		2		2					
Тема 3.Методика засвоєння елементарних рухів класичного танцю	4		2		2					
Тема 4. Елементарні вправи класичного танцю біля опори та на середині залу.	4		2		2					
Разом за розділом 3.	20	2	8		10					
Розділ 4.Самостійні проведення занять з музичної ритміки, хореографії, ритмічної гімнастики в ролі вчителя фізичної культури										
Тема1.Структура комплексу ритмічної гімнастики для дітей шкільного віку	4	2			2					
Тема 2. Складання комплексу вправ ритмічної гімнастики для дітей дошкільного віку.	4		2		4					
Тема 3.Сценарій оздоровчо-фізкультурного свята з використанням засобів музичної ритміки	4		2		4					
Тема 4. Складання комплексу вправ ритмічної гімнастики для дітей шкільного віку.	6		2		4					
Разом за розділом 4.	18	2	6		14					
Консультація	-									
ВСЬОГО	90	12	30		48					

Тема лекційних занять.

	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1.	Історія виникнення та розвиток ритмічної гімнастики. Загальні основи теорії музичної ритміки та хореографії	2	2
2.	Основи музичної грамоти. Зв'язок руху та музики.	2	2
3.	Методичні особливості проведення занять фізичною культурою з використанням засобів ритмічної гімнастики	2	
4	Основи класичного танцю. Хореографія як засіб естетичного та духовного розвитку особистості школяра.	2	
5	Теоретико-методичні основи побудови занять з ритмічної гімнастики з різними групами населення		
6.	Особливості складання комплексу вправ ритмічної гімнастики	2	2
Всього		12	6

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1.	Музичні ігри на узгодженні музики та руху.	2	
2	Організуючі та загально-розвиваючі вправи з музикою.	4	2
3	Рух та музика: прораховування музичного твору; команди під музику.	4	
4	Вплив ритмічної гімнастики на фізичний розвиток та фізичну підготовленість дітей шкільного віку	2	
5	Форми занять ритмічною гімнастикою в школі	2	
6	Вправи ритмічної гімнастики без предмета в різних вихідних положеннях	2	
7	Технологія складання комплексів вправ ритмічної гімнастики	4	
8	Вправи ритмічної гімнастики з предметами.	2	2
9	Визначення основних понять класичного танцю	4	
10	Засвоєння техніки виконання вихідних положень, позицій ніг, рук класичного танцю	2	
11	Хореографія як засіб естетичного та духовного розвитку особистості школяра.	2	
12	Елементарні вправи класичного танцю біля опори та на середині залу.		
13	Методика складання учбових комбінацій з використанням засобів музичної ритміки.	2	2
14	Сценарій оздоровчо-фізкультурного свята з використанням засобів музичної ритміки	2	
15	Складання комплексу вправ ритмічної гімнастики для дітей шкільного віку. Самостійне проведення заняття з ритмічної гімнастики	2	
ВСЬОГО:		30	6

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Використання технічних засобів при проведенні занять.	4	6
2	Підбір фонограм для проведення різних частин структури уроку.	4	8
3	Скласти комплекс вправ ритмічної гімнастики без предмета.	4	8
4	Підготувати доповідь: позакласні та позашкільні форми організації занять ритмічною гімнастикою	4	6
5	Підбір фонограм на урок фізичної культури з використанням елементів хореографії.	4	8
6	Написання реферату: танцювальні елементи в народних та рухливих іграх.	4	6
7	Підбір фонограм на заняття аеробікою, що спрямована на розвиток гнучкості та досягнення релаксації.	4	6
8	Підбір музичного супроводу, засобів та інвентарю для самостійного проведення уроку фізичної культури з використанням засобів ритмічної гімнастики.	4	10
9	Скласти комплекс вправ для розвитку гнучкості, сили, координаційних здібностей.	6	10
10	Скласти танцювальну композицію з елементами народних, бальних, сучасних танців.	4	6
11	Написати сценарій оздоровчо-фізкультурного свята з використанням засобів музичної ритміки.	4	6
Разом		48	80

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОцінкаECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

9. Рекомендована література ЛІТЕРАТУРА

1. Алтер Майкл Дж. Наука о гибкости / Алтер Майкл Дж. – К. : Олимпийская литература, 2001. – 422 с.
2. Андросюк Н. В. Рухливі ігри та естафети у фізичному вихованні школярів / Андросюк Н. В. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2001. – 144 с.
3. Ванджура В. Я. Оздоровча та фізкультурно-спортивна робота у літньому таборі / Ванджура В. Я. – Тернопіль : Горлиця, 2008. – 120 с.
4. Васьков Ю. В. Уроки фізкультури в загальноосвітній школі. 1 – 4 класи (102 уроки для кожного класу) / Ю. В. Васьков, І. П. Пашков. – Харків : Торсінг, 2003. – 205 с.
5. Едвард Т. Хоули. Оздоровительный фитнес / Едвард Т. Хоули, Б. Дон Френкс. – К. : Олимпийская литература, 2000. – 367 с.
6. Кібальник О. Я. Підвищення рухової активності підлітків з використанням занять фітнесом оздоровчого спрямування / Кібальник О. Я. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2006. – 46 с.
7. Кокарев Б. В. Основи побудови та проведення занять з оздоровчої аеробіки: навч.-метод. посібник / Кокарев Б. В., Черненко О. Є., Гордейченко О. А.. – Запоріжжя : ЗНУ, 2006. – 67 с.
8. Косяк В. А. Універсум ритму: навчальний посібник / Косяк В. А. – Суми : Університетська книга, 2008. – 138 с.
9. Круцевич Т. Ю. Теория и методика физического воспитания : учеб. для студентов высш. учеб. заведений физ. воспитания и спорта / Круцевич Т. Ю. – К. : Олимпийская литература, 2003. – Т. 1. – 422 с.
10. Круцевич Т. Ю. Теория и методика физического воспитания: учеб. для студентов высш. учеб. заведений физ. воспитания и спорта / Круцевич Т. Ю. – К. : Олимпийская литература, 2003. – Т. 2. – 390 с.
11. Ламакова О. І. 250 рухливих ігор та естафет для школярів / О. І. Ламакова, С. В. Дорофієва. – Х. : Ранок, 2005. – 128 с.

12. Міщенко О. В. Використання рухливих і народних ігор, забав, естафет у фізичному вихованні учнів 1 - 2 класів : методичні рекомендації до вивчення курсу спортивних та рухливих ігор / О. В. Міщенко, В. І. Гончаренко – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2003 – 28 с.
13. Морель Ф. Р. Хореография в спорте / Морель Ф. Р. – М. : Физкультура и спорт, 1987. – 110 с.
14. Мухін В. М. Фізична реабілітація / Мухін В. М. – К. : Олімпійська література, 2000. – 415 с.
15. Огніста К. М. Стройові вправи у фізичному вихованні молодших школярів : навч. посібник. / Огніста К. М. – Тернопіль : Астон, 2001. – – 58 с.
16. Осіпова І. Л. Музично-ритмічне виховання з елементами хореографії : посібник для молоді, яка навчається у навчальних закладах / І. Л. Осіпова, А. І. Шматкова. – Суми : СумДПУ ім. , 2004. – 103 с.
17. Основи здоров'я та фізична культура : програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 1-11 класи / [упоряд. та голов.ред. М. Д. Зубалій]. – К. : Початкова школа, 2001. – 112 с.
18. Перевошиков Ю.О. Профілактика і корекція функціональних відхилень у школярів : монографія / Перевошиков Ю. О. – Одеса : Юридична література, 2006. – 256 с.
19. Пророков О. Танцювальні елементи на уроках фізкультури та в позаурочній роботі / Пророков О. – Тернопіль : Підручники та посібники, 2006. – 64 с.
20. Романенко В. А. Диагностика двигательных способностей : учебное пособие / Романенко В. А. – Донецк : Изд-во ДонНУ, 2005. – 290 с.
21. Собінов Б. М. «Танцююча» гімнастика / Собінов Б. М. – К. : Мистецтво, 1975. – 182 с.
22. Сергієнко Л. П. Практикум з теорії і методики фізичного виховання : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту / Сергієнко Л. П. – Харків : ОВС, 2007. – 270 с.
23. Сергієнко Л. П. Тестування рухових здібностей школярів / Сергієнко Л. П. – К. : Олімпійська література, 2001. – 439 с.

24. Сосина В. Ю. Ритмическая гимнастика : Альбом / В. Ю. Сосина, Э. М. Фабиан. – К. : Рад. шк., 1990. – 225 с.
25. Спортивні свята / [упоряд. Н. Чередніченко]. – К. : Шк. світ, 2008. – 128 с.
26. Твердохліб О. Ф. Нетрадиційні види оздоровчої фізичної культури. Асани – цілющі положення тіла: навч. посіб. / Твердохліб О. Ф. – К. : Політехніка, 2005. – 160 с.
27. Цветкова Л. Ю. Методика викладання класичного танцю / Цветкова Л. Ю. – К. :Альтерпрес, 2005. – 324 с.

